

Lenka Kudláčová

Korean Unification

FUQUA, Jacques L. (2011): Korean Unification. Inevitable Challenges.

Washington: Potomac Books.

Jen obtížně bychom někde na Zemi našli obdobu dvou vedle sebe ležících, nepropustně rozdělených a zcela kulturně, ekonomicky i sociálně odlišných států jako je Korejská lidově demokratická republika (KLDR) a Korejská republika. Často jsme konfrontováni s tvrzením politických elit obou států o tom, že rozdělení je pouhým neblahým důsledkem bipolární konfrontace a že aktuální stav je pouze určitým tranzitivním obdobím, které musí nutně vyústit v národní znovusjednocení. Poměrně logicky nám z tohoto vyrůstá otázka, nakolik jsou tato tvrzení založená na realitě a nakolik jsou jen líbivou rétorikou politických vůdců.

Autor knihy *Korean Unification. Inevitable Challenges* L. J. Fuqua, specialista zejména na severní část Korejského poloostrova, předkládá vedle stručného exkurzu do historické podoby společného korejského státu především analýzu rozličných faktorů, které je třeba vzít v úvahu, pokud chceme dojít k co nejrelevantnějším závěrům týkajícím se znovusjednocení Koreji. Komparativní výhodou publikace je oproti ostatním podobné orientace fakt, že se její autor příliš nezaměřuje pouze na jednu dílčí část analýzy perspektiv sjednocení. Snaží se spíše vytvořit knihu charakteru syntézy, která umožňuje komplexní vhled do zkoumané problematiky. Nicméně i tento přístup má do určité míry své úskalí, které spočívá v možná poněkud schematickým pojetí některých částí knihy (viz níže).

Autor v úvodu rozděluje knihu na dvě části. Ty obsahují kapitoly rozčleněné na další podkapitoly věnující se konkrétním proměnným. První polovina knihy se zabývá historickým vývojem společného korejského státu v přibližném časovém rozmezí let 936–2009. Dle autora tato část čtenáři umožňuje kontextuální pochopení určitých kulturních a sociálních jevů, které ve společnostech obou Korejí zůstávají do určité míry zakořeněny do současnosti. Druhá polovina knihy pak pojednává především o problematice začlenění dřívějších severokorejských občanů do nové společnosti vzniklé po sjednocení (s. xvi). Cílem celé studie však není „[...] hodnotit, zdali by poloostrov měl či neměl být sjednocen“, nýbrž „[...] identifikovat faktory, kterým by měla být věnována pozornost, aby byl dosažen co nejvyšší potenciál pro úspěch, pokud by ke sjednocení skutečně došlo“ (s. xvii).

První kapitola s názvem *Deconstructing the Unification Issue* představuje určitý prodloužený úvod shrnující základní otázky týkající se sjednocení, které se následně prolínají celou knihou. Jedná se o problematiku integrace dvou ekonomicky i politicky zcela odlišných systémů v jeden celek, otázku případných masivních populačních přesunů ze severu na jih poloostrova a soužití ideologií ču-čche indoktrinovaných občanů KLDŘ s občany kapitalistického jihu.

Druhá kapitola je věnována historickým odlišnostem a tensím mezi severní a jižní částí poloostrova. Poměrně úzký prostor je zde ponechán starší historii geneze Korejského státu a nestabilním prestátním útvarům, jako bylo období tří království *Kogurjo*, *Päkče* a *Silla* a dynastii *Korjo*. Výrazněji si autor všímá pouze existence štěpení v rámci společnosti v době dynastie Čosen, tj. v letech 1392–1910. Taková selekce bohužel znemožňuje čtenáři vytvořit si ucelený pohled i na existenci sociálního rozdělení v době dřívější, nežli se tato dynastie etablovala. Vložení historické podkapitoly, podle autora za účelem kontextuálního pochopení současných jevů ve společnostech obou Korejí, se tak může mírně mýjet svým účinkem. Nicméně vzhledem k cílům definovaným v úvodu práce se příliš podrobná analýza historických souvislostí jeví jako kontraproduktivní.

Jak již bylo řečeno výše, poměrně široký prostor je ponechán popisu sociálního štěpení v době dynastie Čosen, zejména pak rigidní třídní stratifikaci a diskriminaci založené na regionální příslušnosti. Autor si všímá zajímavého faktu, totiž že se již ve 14. století objevovala snaha aristokratických elit z jihu odstříhnout seveřany od podílu na rozhodování a politické moci. Již tehdy byla úspěšně institucionalizována kategorie „těch druhých“ (s. 24–25), do které byli přiřazováni právě obyvatelé severu poloostrova. Ti byli také systematicky vylučováni z politické reprezentace (s. 29).

Dále se autor vypořádává s obdobím japonské kolonizace poloostrova (1910–1945), které je kladeno do souvislosti se vznikem korejského obranného nacionalismu. Zde je jasně vidět kontrast mezi obdobím pozdní Čosen s periodou kolonizace, jenž přinesla unifikaci korejské společnosti pod jednotným konceptem čosenjin. Ten silně narušil dřívější stratifikaci společnosti a uvrhnul všechny etnické Korejce do jedné

skupiny obyvatel podřízených japonské nadvládě (s. 47). Autor rovněž neopomíná zdůraznit vliv pronikání dalších tehdejších velmocí na zformování korejského nacionalismu (tj. Velké Británie, Francie, USA, Ruska a Číny) do oblasti severovýchodní Asie. Nicméně ani poměrně nově etablovaný korejský nacionalismus nezabránil poválečnému rozdělení poloostrova, ke kterému došlo v roce 1948.

Nedostatkem publikace je fakt, že autor prakticky nevěnuje pozornost obdobím studenovělečného soupeření mezi Koreami. Zastavuje se až v druhé polovině 80. let, kdy si poprvé, po nástupu Ro Te-ua na post prezidenta Korejské republiky, všímá kvalitativních změn mezikorejských vztahů. Autor zde hovoří o tom, že v roce 1989 byly stanoveny základní principy mezikorejských vztahů (s. 51). Nicméně vzhledem k faktu, že analýzu období 1948–1988 v díle vůbec nenacházíme, není vůbec reflektováno např. vydání Společného mezikorejského komuniké v roce 1972, kde byly vůbec poprvé stanoveny principy vzájemných vztahů. Jednalo se zejména o to, že sjednocení má být dosaženo mírovou cestou a bez vměšování třetích aktérů.¹ Vznik těchto prohlášení je však v knize datován až k roku 1989. Můžeme tedy vidět, že absence alespoň stručného exkurzu do období let 1948–1988 zde tedy představuje poměrně výrazný nedostatek.

Poté začíná druhá část knihy, která je již převážně ahistorická a zaměřuje se na tři segmenty: předkládá možné scénáře případného sjednocení, řeší problematiku začlenění dřívějších severokorejských občanů do nové společnosti vzniklé po sjednocení v různých oblastech společenského, politického a ekonomického života a konečně se věnuje i postojům předních regionálních mocností. Tato část knihy se zabývá zejména otázkou, jakým způsobem by jednotná Korea mohla vzniknout. Je zde předložena vize jihokorejská (tzv. Korejská konfederace /s. 65–66/) i severokorejská (tzv. Demokratická konfederativní republika *Korjo* /s. 66–67/). Následně jsou tyto scénáře kladeny do kontrastu se současným a tak rozdílným stavem společností obou Korejí a rovněž s aktuálními mezikorejskými vztahy. Autor posléze dochází k závěru, že je velmi obtížné průběh sjednocení predikovat a tudíž jakékoliv doposud vytvořené schéma i spojení se z různých důvodů jeví jako nepravděpodobné² (s. 72). Další kapitoly jsou zaměřeny na analýzu oblastí, ve kterých je po sjednocení možné předpokládat vznik konfliktních situací. Největší pozornost je přirozeně věnována problematice případného začlenění občanů bývalé KLDŘ do kapitalistické společnosti s přihlédnutím na aktuální situaci v oblasti úspěchů a neúspěchů asimilace tzv. *saeteominů*, tedy Severokorejců příchozích na Jih.

Tato část knihy je velmi zevrubně propracována, závěry zde učiněné se opírají o konkrétní případy překážek, kterým *saeteominové* čelí, o průzkumy veřejného mínění či o závěry předchozích výzkumů uskutečněných v této oblasti. V souvislosti s jeho

1) O komuniké poměrně podrobně pojednává např. Park a Lee (1992).

2) Analýzu zaměřenou přímo na jednotlivé scénáře sjednocení prezentuje např. Inoguchi (2001).

komplexností je možno tento oddíl označit jako vysoce relevantní. Velmi produktivní je mimo jiné rovněž utváření paralel neaktuálnějších problémů nově příchozích Severokorejců se vznikem sociálního konfliktu a poměrně striktního třídního rozdělení, ke kterému by mohlo dojít v případě etablování jednotné Koreje pod hlavičkou liberálně-demokratického státu navazujícího na tradici Korejské republiky. Autor popisuje průběh asimilace *saeteominů* do jihokorejské společnosti³ a přichází s tvrzením, že začlenění i nízkého počtu Severokorejců se často ukazuje jako vysoce problematické. Podle něj lze tudíž předpokládat, že masivní vlna severokorejských migrantů jdoucích na Jih, k níž by s vysokou pravděpodobností v případě sjednocení došlo, by pro nově vzniklý stát představovala vážný problém. Významným kladem je tedy i to, že autor jako jeden z mála mezi podobně zaměřenými analytiky řeší vedle ekonomických a geopolitických dopadů sjednocení i otázku sociální integrace uvnitř nově vzniklého státu. V této části knihy můžeme pozorovat velmi přirozenou návaznost na část historickou, kde je popsáno štěpení mezi severní a jižní částí Korejského poloostrova. Autor predikuje možné budoucí problémy s integrací Severokorejců do jednotného Korejského státu v souvislosti s po desetiletí trvajícím problémem faktického rozštěpení Koreje (viz zejm. kap. 2 a 3), potažmo dlouhodobým deprivilegizovaným postavením Severokorejců. Čtenář zde rozhodně ocení předchozí historickou část knihy, neboť mu umožňuje pohlížet na případné z unifikace vyplývající problémy v mnohem komplexnější perspektivě, než by mu poskytla kniha zaměřená výhradně ahistoricky.

Ještě nežli autor přechází k závěrečné kapitole věnované přístupu regionálních mocností k problematice unifikace, činí dva klíčové závěry. Zaprvé, že Severokorejce a Jihokorejce nelze považovat za „bratry“ a že se mezi nimi v průběhu několika dekád rozdělení vytvořily silné rozdíly v mnoha oblastech: jazyk, kultura, hodnotový systém (s. 121). Zadruhé, že v důsledku demografických změn ve struktuře *saeteominů* přichází aktuálně do Korejské republiky Severokorejci z nižších dělnických tříd a bez vzdělání, což ještě prohlubuje jejich neschopnost začlenit se (s. 121). Tyto závěry, které se opírají o dosti detailní výzkum, dále umocňují čtenářův dojem o vysokém konfliktním potenciálu sjednocení.

A *Regional Perspective* je závěrečnou kapitolou celé knihy. Autor zde analyzuje postoje Číny, Japonska, Ruska a Spojených států ke spojení poloostrova. Usuzuje, že všechny tyto země formálně a často i hlasitě unifikaci zcela podporují, ovšem navzdory těmto oficiálním tvrzením tiše preferují z různých důvodů zachování statusu quo. Sjednocení by totiž mohlo potenciálně zhoršit postavení zmiňovaných zemí v regi-

onu a narušit stávající mocenskou rovnováhu severovýchodní Asii. Můžeme říci, že tato kapitola dotváří komplexní ráz publikace a doplňuje ji i o mezinárodní rozměr.

Autor knihu uzavírá nepřilíš překvapivým tvrzením, že v současnosti neexistují žádné konstruktivní způsoby, kterými by se dalo dosáhnout unifikace Korejí (s. 151). Rovněž identifikuje hlavní konfliktní oblasti, které sjednocení pod hlavičkou Korejské republiky brání: aktuální politika severokorejského režimu zaměřená ze všeho nejvíce na vlastní přežití, propastné rozdíly mezi společnostmi obou Korejí a v neposlední řadě obrovské finanční náklady (s. 152). Dílo nepochybně představuje přínos, pokud jde o oblast studia perspektiv korejského sjednocení. Jacques L. Fuqua předkládá ucelenou studii snažící se obsáhnout historii mezikorejských vztahů, současný vývoj situace, ale i postoje dalších států k stavu Korejského poloostrova. Úskalím publikace je však místy se vyskytující přílišná schematičnost (zejména v již zmiňované části věnované historickému exkurzu). Jako vhodná se dále jeví i o něco rozsáhlejší práce s mezi Jihokorejci uskutečněnými průzkumy veřejného mínění – autor se s nimi vypořádává jen poměrně stručně v závěru, přitom by jejich využití např. v části věnované *saeteominům* bylo vysoce užitečné. Další problém, který vyvstává ve čtenářově mysli po jejím přečtení je ten, že autor zavrhuje všechny scénáře sjednocení, které byly doposud vytvořeny, avšak nenabízí žádnou životaschopnou alternativu. Nicméně autorovým cílem nebylo vytvořit alternativní scénář sjednocení, nýbrž „[...] *identifikovat faktory, kterým by měla být věnována pozornost, aby byl dosažen co nejvyšší potenciál pro úspěch, pokud by ke sjednocení skutečně došlo*“ (s. xvii). Můžeme konstatovat, že tento cíl byl přesvědčivě naplněn, a fakt, že kniha nechává řadu otázek nezodpovězených, vytváří prostor pro vznik dalších publikací a diskuzí ohledně této problematiky, kterých doposud bylo vydáno jen poskrovnu.

Další použité zdroje

PARK, K. a LEE, S. (1992): Changes and Prospects in Inter-Korean Relations. *Asian Survey*, roč. 32, č. 5, s. 429–447.

INOGUCHI, T. (2001): The Politics of Korean Unification: Three Scenarios. *The Brown Journal of World Affairs*, roč. VIII, č. 1, s. 129–135.

3) *Všimá si problémů v oblasti vzdělávacích standardů a pracovního trhu, ekonomickým postavením nově příchozích, jejich odlišnou jazykovou vybaveností a také krize, do které by se v případě sjednocení dostaly stávající jihokorejské programy sociálních služeb.*